

RELIGIO

despre metropol'ă romana.

In Foli'a magiara literaria besericesca numita „Religio“ esi unu articlu atengatoriu de interesele metropoliei unite de'n Transilvania, subscrisu de I. Tirnovanu. Ca filiu aceeași metropolie, aflandu cu cale alu traduce, 'lu tramitu onoratei redactiuni, ca publicandulu se pota vede toti romanii ce se desbatu intre straini pentru interesele lor. Articulul suna asia:

„Istori'a matrii beserici romane, si a S. Scaunu metropolitanu de'n Alb'a Carolina, Autorulu articlului esitu' subtu Nrulu 3 'alu Foliei Dvóstre cu datu:“ De'ntre Tarnavi in 6. Iuliu 1854 pentru stramutarea sa, nepotendusi implini promisiunea ce vi o facuse, ca incordarile escitate se nu remane si mai indelungu suspense, esti rogatu Domnule redactoru, cá se primesci dela mine scurt'a istoria, despre inceputulu, evolutiunile si apunerea matrii beserici romane, si a scaunului metropolitanu de'n Alba Carolin'a.

Candu se fi primitu romanii de'n Transilvani'a mai antaniu religiunea crestina e forte greu de a determina, cu tote acestea 'mi vene a crede, cá tempulu acest'a au fostu anulu 102—8 dupa Cr. candu imperatulu Trajanu spre a impopulá cetatile si satele celea desertate de Daci adusese una multime de colonii dein totu imperiulu romanu,*) apoiu fiinduca Imperatii Romei se dedase a tramite colonii de'ntre soldati, se pote, ca una parte mare de'ntre acestia se fi fostu crestini publici, — pen-trucá, dupa marturisirea lui Baroniu, Trajanu dupa

finirea batailoru din Asi'a numerandusi soldatii sei aflará 11000 crestini publici, — cati n'au potutu se fia de aceia, cari nu si au datu pre facia credintia sa.

Si fiinducá scimu, cá imperatulu Trajanu a fostu de o natura blanda, religiosu, si iubitoriu de dreptate credemu, cá n'aru fi pornitu persecutiuni in contr'a cresciniilor, decumva nu prevedea total'a ruinare a religiunii statului, — cá dara de una parte se facá destulu cerintieloru religiuaric, cari nu suferiau atatea religiuni in statu, er' de alta parte, cá in Daci'a sa se pota formá unu muru tare incontra nenumerateloru incursiuni ale poporeloru barbare, e probabilu, cá coloniile celea mai multe tramise in Daci'a se fi fostu increscinate, si acést'a sau potutu intemplá de'n urmatori'a causa: ca scimu cumca atatu Trajanu, catu si urmatorii lui condamnau pre crescini pentru relegiunea loru cea santa la lucrarea mineloru, — apoiu scimu cá in Daci'a au fostu, si suntu pana in diu'a de astadi multimi de mine atatu de auru, argentu, catu si de feru, si sare. — Cumca crescini se condamnau la mine se vede de'n Eusebiu Lib. 4. unde se lege ca Dionisiu Episcopulu Corintului in dreptase una epistolia laudatoria catra Soteriu Pontificele romanu, in care cu multiamita amentesce ajutoriulu si mangaiarile, cu care sa portatu elu si predecesorii lui facia cu crescini condamnati la inchisori, si lucrarea mineloru. —

Apoi pre la inceputulu seclului alu 3-lea precandu Tertulianu afirmá latirea religiunii crescine la tote poporele cu amentire si despre Daci*) Daci'a erá locuita de romani si stá subtu gubernulu

*) Eutropius lib. 8 in Adriano. — Katancich de Istro C. 8 § 4.

*) Contra Iud. c. 7.0- Engel Commentatio de Expeditione Trajani ad Danubium, pag. 278.

Romei, prein urmare subtu Daci uu potea se in-tieléga, decatu pre romanii carii locuiau in Daci'a si acest'a cu atatu mai vertosu, pentruca semintea gotica curundu dupá cuprenderea Daciei pasesse pre teatrulu lumei cá unu poporu crescinu, nu e indoiála dare, ca romanii de'n Dacia pre tempulu acela erau increscinati, pentruca de almentea Gothii nu poteau se se impretine'sca asia de tempuriu cu invetiaturile crescine. —

La anulu 325 dupa Cr. in celu de'ntaiu conciliu generalu aflamu subscrisu si numele episcopulu Gothiei Teofilu,*) apoi in mai multe locuri a scrietoriloru besericesci cetimu cá: Metropolitii suffraganeiloru sei trimitu otaririle conciliiloru. — De esemplu Alesandru metropolitulu thessalonicu tramise la episcopii de'n Scyti'a otaririle Saborului de'n Nice'a, apoi prin Scyti'a vene de ase subintielege insusiu Dacia, de'n cauza, ca la scrietorii bizanteni Daci'a lui Trajanu adeseori ocurá subtu numirea de Scytia.

Poteamasiu preamblá prin evenimentele unui siru de ani forte lungu aretandu, cá romanii si au adusu relegiunea de'n Rom'a, si n'a avura debuintia cá se o primiesca dela greci, — deca searu cuveni se o facu aicea; incatu e pentru ritulu grecescu, acest'a s'a primitu in beserica pre ne simcite dupa ce sau impartitu imperati'a romana, in urma canonului a 8-lea adusu prein conciliulu generalu dein Ephesu, inse pentru aceea ili totu remasera lipiti cu anima catra beserica Romei, cu care erau ruditi in privinti'a originalitatei atatu besericesci catu si natio. nali**) escitanduse (acicinduse) instrainarea observata in tempurile mai de'n cóce senguru prin astutiile greciloru.***) Celu ce dorese a vedé un'a mai estinsa descriere a acestoru evolutiuni léga pre renumitul istoricu romanu Petru Maioru.†)

Prein acestea numai atata amu volitu a areta, ca romanii de'n Daci'a cu finitulu seclului alu 3-lea si avura episcopii sei, prin urmare potemu se di-

*) Socrates Hiss. ecclesiastica.

**) Le Quien Oriens Christianus Tom 1 pag, 1232.

***) Petru Maior Hiss. Eccl. p. 52.

†) Petru Maior historia besericei romaniloru atatu aceloru dein coce catu si aceloru dein colo de Dunare la Buda 1831. — Sinkai, Klein, Bosinca, Murgu, Teodoru Aron: anotari la Ist Eccl. Pesteá 1850.

cemu, ca si unгурii, carii intrasera in Transilvania cu finea seclului alu 9-lea au debutu se invetie incheieturile credintiei mai antai dela romani, — pentruca numai de aici ne potemu esplica pentru ce si cauta Gyula cu Ungurii sei iucrescinarea mai bucurosu in Constantinopolu decatu pre la Domnitorii catolici dein giurulu seu. Apoi cu tote cá nu suntemu in stare de a determiná inceputulu metropoliei de'n Alba Carolina lipsindune datele, atata totusiu potemu se dicemu cu tota certitudineá, de órice Alba Iulia au fostu locuinti'a principiloru romani, ea a debutu se fia chiaru si a metropolitiloru romani, pentruca dupa canonele besericee, capulu relegiunei dubuia se locuiescá intru una cetate cu principii Domnitori. —

Apoi cumcá in Alba Carolin'a pana in 1706 a esistatu metropolia romana de ritulu grecescu prin urmare chiaru si dupa uniunea focuta cu baserica Romei in a. 1696, se scie de'n manuscrisele metropolitiloru, cartile vechi besericesci tiparite, de'n, diplom'a regelui Mathia*) si de'n inscriptiunea despre sigilulu, ce indecurundu s'a inpartasitu onoratei re-dactiuni. — Acestui scaunu metropolitanu fura supuse urmatoriele 9 episcopie suffraganee precum: a Vadului, Fogarasiului, Maramuresiului, Giuagiului, Bistritiei, Urbei mare, si a Feleacului de lunga Clusiu. — Cumca metropolia acest'a au esistatu in ante de S. Stefanu si pentru aceea avemu cauza de a crede, caci in tota istoria nu aflamu ver' una amentire, cumca densulu, seuu dóra altu ore careva de'n urmatorii lui se o fi fundatu, cu tote cá densa cuprende inceputulu tuturor metropolitiloru, episcopieloru, abatiiloru si monastiriiloru cate s'au fundatu oreanduva de catra regii, seuu principii patriei. — Nu s'au potutu funda dicu metropolia acesta de S. Stefanu, seuu de ceialalti regi si principi Domnitori neromani, — pentruca toti si tineá de crima incontra deregatoriee loru a fundá veruna metropolia, seuu episcopia de ritulu grecescu, — amu disu cá si S. Stefanu, pentruca elu fiindu clientulu pontificelui romanu dela carele si capatasa coron'a si titlulu de rege, fora de vatemarea lui nu potea se redice ver' una metropolia.

*) Vedi in ist. bes. de Petru Maior in pag. 142, 161, 4 diplome, — aseminea la Pray in specimie Hierarchiae hungaricae Tom 1 unde vorbesce despre episcopia Muncáciului.

schismatica, pentruca prein acést'a n'aru fi facutu alt'a, decatu aru fi intaritu, si ajutatú scisiunea aceea atatu de neplacuta clerului catolicu, n'au potutu dicu nece regii, carii iau sucesu, pentruca scimu ca acestia se oblegara cu juramentu solemnú, cá nu voru a tolerá pre schismatici in patria*; cu atatu mai pucinu a potutu se se infintiedie metropoli'a romana subtu principii ne catolici, pentruca acestia pre romani si religiunea loru propter bonum publicum usque beneplacitum ii tolerasera.***) Relegiunea le causá romaniloru de'n Transilvani'a apasarea loru cea politica, ea causá incursiunea, ce de catra regii Ungariei se intreprinsese asupra principatelorú in mai multe renduri, ca a fostu causa dicu, de metropoli'a de'n Alb'a Carolin'a a disperitu cu totulu depre campulu intempariloru. — Astfeliu erá sortea metropoliei romane pre la anulu 1696 candu metropolitulu Teofilu, si dupa densulu Atanasiu 1 trecurá dein preuna cu tota natiunea romana dein Transilvani'a la santa uniune.***) E de insemnatu cá Athanasiu cu primirea santei uniuni nu si a perdutu demnitatea sa de archi-episcopu si metropolitulu nunumai pentru aceea ca sant'a uniune nu taliá in drepturile avute, dar' incá si pentru aceea, caci Athanasiu precumu aratá actele uniunei, numai la celea 4 puncte se obligara cu preotii, si cu natiunea sa, pastrandusi, privilegiele, ritualele, si datinile dupa cum le avuse in sinplu besericei resaríténe, ne potendu se serbeasca acestea spre dauna S. uniuni, afora de acéstea si a mai pastratu inca si titlulu de metropolitulu si archi-episcopu, precumu se vede dein inscriptiunea sigilului facutu cu 7 ani dupa uniune, cu care sa folosicu in tote scrierile oficiose, si dein Dalteriele celea originali, ce le avemu a mana, pre care susu amentitululu metropolitulu le deduse protopopiloru sei in stilu latinu, inse cu slove cirile. Deaci incoce se incepu criticele, si dorurósele evenemente ale besericei, si fiindcá istoriei nu e iertatu a retacé adevverulu, seau alu imbracá pentru grati'a oreuiva

*) Rainald ad annum 1234 Nro. 38—40.

**) Aprob. const. Pars. 1 Tit. 8 artic. 1us item Tit. 9. artic. 1.

***) Martinus Szent Iványi, dissertatio cronologico-polemica de ortu et progressu ac diminutione Shismatis graeci etc. Iussu, auctoritate et impensis Leopoldi a Kolonitz Archi-eppi Strigoniensis Tyrnaviae typis edita anno 1703 c. 4.

in vesmente straine de caracterulu lui, nu luati in nume de vatamare onorati lectori, caci si despre acelea nu voi se ve scriu altuceva decatu aceea ce spune istoria.

La anulu 1699 metropolitulu romanu trecandu la sant'a uniune de'n preuna cu preutimea, si cu natiunea, imperatulu Leopoldu 1 prin duoe diplome, de'n anii 1699, si 1701 nunumai benevoli a placida pentru preuti tote privilegiele si imunitatile de care se bucurá preotimea catolica, dare de odata incuviintia pentru natiunea romana tote acelea drepturi ce le aveau celelalte trei natiuni conlocuitorie in Transilvani'a. Acést'a erá destulu motivu pentru aristocrati'a acatolica, cá se acitie pre tota nobilitatea catolica in contra lui Athanasiu, preotimei si natiunei lui*) cu atatu mai vertosu, caci acumu debueau se rumpu portiune canonica si pentru batrenulu Athanasiu: fas'a acést'a cu atatu erá mai sguđuitoria cu catu aristocratiiei ei reusi a atitiá in contra lui pana si pre Georgiu Mártonfi episcopulu catolicu, care acumu temendnse, cá se nu devina suffraganeulu unui metropolitulu, care eri alalt'eri erá espusu contemtului atatu in privinti'a relegiunei, catu si in privinti'a nationalitateri se impreuna cu aristocrati'a in contra romaniloru, si fiindcá tocma pre tempulu acela erá decretata ampliarea cetatei de'n Alb'a Carolin'a, facura planuri de a se trage murii cetatei tocma pre acolo, unde erá residentsia si beserica metropoliei romane, si fiinduca Athanasiu dein desdaunarea capatata redicasera o alt'a beserica si monastire mai mica totu in Alba Carolina; inimiciloru lui ná le reesi de tote partile planulu acela tiesutu cu maiestria infernale, caci beserica matre totusiu remasera in Alb'a-Carolin'a, unde se odihnesce in Domnulu si tierin'a repossatului metropolitulu.

Acumu inse cá se apuna numele si locul metropoliei dein Alb'a Carolin'a sciara inimicii cá se afle o alta cale, ponendu in costele metropolitului si a urmatoriloru lui cate unu Iesuítu, subtu pretestu de a sprigini, si ai conduce in oficiulu pastoriei, prein carii apoiu intr' atata lise tiermurira potereasi sfer'a de activitate, incatu fora de scirea Iesuítului nici macaru pre calea oficioselorú

*) Se pote vedea manuscrisulu lui Cserei Mihály, care vietuira pre tempulu acela in pag. 258.

ordinationi nu putea se corespondie cu preutii sei.*) —

Dupa moartea lui Atanasiu se alese Ioane Pataki, nascutu romanu inse preutu dein casta Iesuitiloru. — Acestei alegeri unii se opusesera temenduse ca cu tempu li se voru impune de metropolitu barbati de alta natiune si relegiune, motivati fiindu la acest'a si prein aceea, ca Pataki era de ritulu latinu si nu putea trece la ritulu grecescu. — Fora dupa ce pontificele romanu incuviintia trecerea lui Pataki cu aceea speciala gratia, ca se pota celebra S. liturgia in ambele rituri; Romanii se impacara cu noulu seu metropolitu. — E da archi-episcopulu Pataki fiindu unu omu blandu, si dedatu la supunere neconditionata tote disele si svatuirile teologului Iesuitu le privea de indreptariulu lucrariiloru sale si cá se scape de frecarile cele neplacuta ce ce le avuse antecesorulu seu cu episcopulu romano catolicu, se lasa a se indupleca de teologulu cá se abdice de titulu metropoliei cerendusii dela pontificele canonizarea episcopiei Fogarasiului, unde si a si mutatu locuinti'a in anulu 1721 dupa ce saru fi implinitu cererea capatandu Dominielle Sambatei mare si a Gerliei.

NB. Nu cugetu de superfluu a ve impartasi aci bulla attengatoria de canonizarea episcopiei Fogarasiului in tota a sea estensiune, caci ca revarsa o lumina asupra celoru predise, (vedi istoria besericésca a romaniloru de Petru Maior pag 193) Bulla Va urma.

● proba

din acte si fragm. din istori'a besericésca ce se tiparesce in Blasiu prin D. Can. Timoteu Cipariu. (Vedi Gazet'a Nr. 33 in fruntea.)

PARTEA I.

A. de ortu progressu, conversione valachorum, episcopis item archiepiscopis et metropolitiscorum.

Populi Valachici, qui Valachiam, Moldaviam, Transilvaniam, Hungariam item, Banatus, Besarabiae, Bulgariae, Albaniae et Podoliae provinciarum partes, novamque Serviam Russico imperio subditam incolunt, verisunt (quod lingua ipsa, mores genius et ingenium indicat) germanique nepotes romanarum, quas Traianus imperator post devictum Decebalum Daciae regem, ubi Daciam juris et di-

tionis romanae fecisset, in provinciam redegisset, urbes condidisset, circa annum Christi CV. infinitas huc transtulit ad tutandos imperii fines, agros urbesque, colendas. Ita Dio Cassius, Eutropius, Iordanes, Xiphilinus, Aeneas Silvius, Innocentius III. pontifex maximus, Antonius Bonfinius, scriptores perantiqui.

Inter romanas istas colonias, a quibus valachi originem ducunt, nobilissimas familias fuisse testantur lapidum vetustissimae inscriptiones, quas et Stephanus Zamoscius cellegit, et hodieum e rudibus variis in locis eruntur.

Confirmant id amplius ipsi romani imperatores ex dictis prognati coloniis, Aurelianus, Galerius, Armentarius Dacia Ripensi orti ibidemque sepulti, Licinius item et ipse Constantinus M., cujus postremi natale solum fuerat Naissus Daciae mediterraneae civitas a coloniis Romanorum jam tum inhabitata.

Postea tractu temporis nobilissima romana haec propago per varia fortunae tela, per temporum injurias, perque Hunorum, Graecorum, Bulgarum, Turcarum, Tartarorum, aliorumque barbarorum irruptiones, depopulationes, funesta bella, oppressiones, diuturnamque servitute praesertim ex quo Valachus Rascianorum et Russorum astu latinum characterem, quo ante utebantur, in Cyrillianum teste Cantemirio*) Moldaviae Principe mutavit, maxima sese ignorantia involvit.

Interim tamen miseratione divina, et gloriosorum divorumque domus Austriacae imperatorum Leopoldi, Josephi, Caroli, atque augustissimae Imperatricis feliciter regnantis clementia, munificentia, cura et sollicitudine prorsus materna, natio haec ab ignorantiae tenebris, et oceano schismatis ad morum ingenique cultum, et religionem catholicam, in dies magis magisque reducitur ac perficitur.

Valachi non a Flacco, ut Bonfinius et Aeneas Silvius comminiscuntur, sed quia aborigine eorum a Pannonibus Oláh ex Olasz quod italicum significat vocantur, hinc Olahi (ita Zamoscius), aut potius, quod verisimilius videtur, etymologia nominis „valachus“ originem sumpsit a voce illyrica vlah, quae romanum, latinum et italicum apud Illyricos, Bulgaros, Croatas caeterosque idiomatis hujus populos, quibus convivebant et actu convivunt Valachi, denotat; ita verior sensus.

*) Manuscrisulu lui Mihale Cserei pag. 257 si 258. (Dara si mai multe despre acestea are Sincai.)

*) MS. habet Cantinio, sed tales plures errores tacite correximus.

I M N U.

la serbarea solena a P. C. V. Mariei. Maicei
Domnului (vedi Gazeta Nr. 33.)

Santa Vergura curata
de pecatu de 'nceputura,
Intru care toti cadiuse
dein Adam cati se nascura.
Steu'a marei neapusa.
Radi'a dilei ne'nserata.
Santa Vergura etc.

*

Senulu gratiei divine
ce 'ntru te-ne e 'mplenita.
Tronu inaltu, Imperatesa
cerului de toti marita.
Munte santu cu umbra desa,
tu esci, domnulu e cu te-ne.
Senulu gratiei etc.

*

Benecuventata forte
singura 'ntre nascutorie,
Bucura-te laudata
de menti intielegatorie,
C'ai nascutu nemaculata
pre 'mperatulu fora morte,
Bene-cuventata etc.

*

Laudamu-te prea-santa
cu cantari de multiamire.
Tu ne-ajuta si ne scote
dein nevoi si din perire.
Ca rogarea ta multu pote,
si putere ai ne'nfranta.
Laudamu-te etc.

S T E N A

(idilla populara din Bucovina.)

Сжнтъл Гиорге аз венит, ши кодръл еаръ се
'нтандреште
Фаръл твгъръл дши крапъ, вреавънъл се дес-
вълеште:
Стъръл, шьерла 'н ръдиз вжнтъ, притъвара-о
сълтвтаъ
Iар' вьедии дн тилнче даринеле десълтвтаъ.

Oilor се тънде лъна, тинъла „сгънеи“ аз сосит
Феричит-ди некъраривъ; къчи ажънсе че-аз дорит! —
Стрънциле се ачъязъ prin Карпадии 'нвечинаді
Господаріи ле ре'нтоактъ, каріи туде 'с джсжтвращі.

Коло 'н сат, ла мезъ, не-о пенте тржтвйдъ зн
мош вѣтржн
Bededі, аеръл, вжртътеа-і дл аратъ къ-і ромжн!
Къчи ши плетеле-і де'с алве, ши де фада-і с'аз
врьсдат,
Дар' жънеда віоімеі джкъ вие-і с'аз пѣстрат!

Ел ді „вачъ“ алес де-асаръ, стжпа дечи ка съ
порнеаскъ
Тржтвйдъ дн семп д'е крѣче, дъпъ леѣеа
вѣтржнеаскъ
Тржтвйдъ дн глас домоале, ши маі скітмъ ши 'н
сонор.
Iар' сътеніи стаз ши-аскъятъ, ши аскъятъ 'н
симу де дор.

Дела касе, де пе'нтжрле, човънашиі митътеі
Iатъ-і, къ ши фак „порнеалъ“, кареші къ ал съъ
вотеіс,
Порнеск віетеле оиде, порнеск віетеле звіержнд;
Iар' міелъдїи ръжжн сжжгъри дъпре мате тжжгънд.

Мателе се дък къ желе, стаз, се зитъ длапоі;
Пар' къ-ар вра ашшш съ зикъ: „даци ши міеіи-не
къ noi!“ —

Желеа лор ле маі адагъ човънеілор доіжъри
Че 'н тилнчи саз флверате 'нтон ла-оілор звіеръри.

Ши еі желеа „деспърдїреі“ де-алор „търте“ къчи
симѣск;
Ши еі дечи а лор дърере prin доініде-ші ръкореск.

Стжпа сѣе 'н сѣс ла твенте, пжн ла локъл хотърит
Ѣнде стрънциле прімаре господаріи ле-аз 'нтокмїт.
Локъл деѣе алес вїне, лжнгъ анъ, дъпъ вжнт;
Ка нічі зна ши нічі алта съ нъ фїе 'н скъзъжжнт,

C.

Аколо дечи вїне нопа, локъл стжнеі дл сѣіпцеште
Стрънциле, изворъл, ватра къ агїазтъ ле стропеште.

Локъл есте сѣвт о кълте, днтр'о тжндръ ръритъръ;
Аколé дечи тодї сжтвращіи фак а оілор „твѣсъръ.“
Фїеші-каре,кжте аре, але сале оі ле тълѣе
Дъпре че пѣскъръ вїне, пжн' че-амїазъ-зі ажънѣ

Лантеле не ржнд дл тоарнъ дн вѣдака чеа маі маре
Тоарнъ 'нтжїз сжтвращъл чеа, каре оі маі тълѣе
аре

Кътъцимеі дечи тѣсъръ вачъ-о 'самъ пе каржъ
Фоарте віне-авнд де самъ, на пічі кві съ факъ
стржъ.

Къчи кредінца е ла стжъ: къ-а дрептъдїи сжтъл
взте

Мъкар ічі съ-ші айвъ-асїлъл, дакъ л-аз гонїт дїн
лвте

Дзпре-ачеаста господарїи пржнзъ фак, вѣз, се дес-
фѣтеазъ

Шї къ тѣлтъ вѣкѣріе зїоа-ачеаста еї сървеазъ.

Къчи аша се траѣ леѣа дїн ачел тїмн стрътоцеск,
Кжд ротаїї, тоїї пострі, сърва фестъл
пѣстореск.

Кътръ-амзрг ковор пе-акасъ тодї сжтврашїи
господарї.

Іар' ла стжъ рѣтѣн вачъл къ чованї шї къ стржгарї.

Пекжрарїи саз чованї се алег дїн взнї холтеї;

Іар' стржгарїи 'с чеї де фрзте дїн мїкздїи
пѣсторей.

А-дозїи десдїмїеада, кът къ „човъ“*) се рѣспїнде
Саз вре-зн стърз се-азде 'н опчїні шѣржнд знде
шї знде

Бачъ 'н тржтвїдъ шї сзпъ — сзпъ 'н фоарте шї 'н
'н домоале

Сзпъ іаръ 'н семп де кржче, ка чованї съ се
скоале.

(Патръ рждѣрї пнктате.)

Дн пдѣре депъртатъ

Дн ал пѣчей сжтъл сїп,

Знде пѣмаї къте-одатъ

Пѣсървїчеле сзспїн; —

Аша дес де дїмїеацъ

Кжд авїе рошеште 'н цос,

Іаръ черїл къ дѣлчеадъ

Аззрїазъ 'н тїмн фрзтос.

Нѣ-ї алт фартек маї пѣгернїк, нѣ-ї потжнт маї
мѣїеострос,

Де кът чел рѣспїнде сонъл тржтвїдїей дзїос! — —

Къчи аджпчеле-ї сзспїне

Дакъ 'н кълмї шї 'н вїе вечїне

Дѣлче-шї сзпѣтъ 'нмѣдеск

Шї аша тот пїнї де-амоаре

Прїп поенї шї прїп попоаре

Армонїа-о джпѣрдеск.

*) О пѣсърїкѣ тїкъ, ка зрїкарїл, каре маї
дѣмїеада дѣжт тоате пасерїле дїн пдѣре се
скоалъ.

Те джжнтъ, те адоарте, те джпѣакъ 'н рѣспїндїре
Черїл, лвтеа се 'нпрѣзпъ джтр'о дѣлче фѣ-
рїчїре. — — —

Дзпре че дечи вачъл стжпа шї чованї 'шї-ї трезеште
Пре ачештї ла сїне-ї кїамъ шї аша лор ле вор-
веште :

„Харнїчі мѣ фечорї, де-акзта! — въ грѣск ка-зѣн
отъ вѣтржн ;

Орї шї чїне съ се вадъ, къ сжтѣдї дїн пеам
ромжн!“

„Дїмїеада, пѣнъ 'н зїоъ, дн пїчоаре-акзт съ фїдї
Шї-джтврѣкцї спѣлцї дн гравъ, лжнъ стржнъ
съ-шї ешїдї.

Аволо дечи мѣ, къ тодї-пгоарчедї фада къ-
тръ зѣрїз,

Кржче фачедї шї метанї Domuezълвї дїн черїл!“

„Кржче фачедї шї метанї, въ рѣгадї лвї Dзмuezъл
Ка пре-а поастръ аджаре съ-о фереаскъ де-орї
че рѣз.

Кътръ-ачѣа въ спзп джкъ, дїнедї мїнте, нѣ зїтадї,
Фоарте віне, къ прїпдъ, вої де стжпъ съ-мї
кътадї.“

„Вої къчї драцїи меї штїдї віне, кѣткъ-ачесте
сжнт „вѣкате“

Къ сздоаре шї къ тѣпкъ де крештїнї коадѣвате
Еї де-аїче сжнт департе, поъ 'н самъ нї ле-аз дат ;
Трѣвзї дечи съ-авем де грїжъ, ка съ нѣ авем
пѣкат.“

— „Мѣлдемїм де 'мвѣдѣтѣръ!“ — зїк чованї
шї се дѣк

Оїле де тѣлс се-апѣкъ каре-шї пре ал съъ
вѣтѣк“

Мѣлсъл дакъ съ фѣршеште, оїле словод пе ржд
Еле ес дїн стржнї афаръ, дзпъ мїеї джкъ
звїержнд.

Кжте зна, кжте зна еле мерг джшїрѣцеле
Зн чован грѣвеште 'н фрзте, алтъл мерѣе
дзпъ елѣ.

Еї ле тжпъ шї ле кїамъ, де се 'нпрїштїе прѣтаре
Авнд фоарте віне 'н грїжъ, съ нѣ пїарѣъ
оарешкаре

Прїп десїшѣрї шї прїп сжлхе, знде еї нѣ нот
стрѣвате

Маї трїмът шї пре „зрсеїз“ ка лор товареш
къ дрептате

Честа-алеаргъ ши ле'нтоаргъ, ши авжитъ не'н-
четат
Нъ кѣтва оаре вр'о хиаръ стѣнеі с'аз апрониат.

Слѣжба ши фаче, ши-апоі віне ла стѣпънъ-ши
гѣдѣрѣнд
Че не фрѣнте-л петезеште, хърнічіа-аі лѣдѣнд.

Ши се дѣк, се дѣк не-о коамъ, ши тот паск љп-
ширѣделе
Іар' чованъ 'н флѣер траѣе „швѣтенеаска“ сѣз
„де желе“

Траѣе-о доі-пъ, доіпъ веке, свѣненіре пентрѣ поі,
Кѣм љп тѣмѣріле крѣнте пострїі моші мерѣе
'н рѣсвоіѣ.

Ънѣл каса ши копїі, алѣл пѣіка 'ши-о лѣса
Сїогѣр љисъ 'н фок, ла лѣнтъ пентрѣ неамъ-ши
алерга

(Доъ рѣндѣрі кѣ пѣнкте.)

Оаре азі де-ачеле доіне кѣнд чованѣл љнтопѣазъ
Че сїмѣрі ді трек прїн сѣлет, ка-аша жалпїк
ел оѣтеазъ?

Ел маї кѣнтъ, ши маї таче, ши маї катъ 'н нос
не'н крѣнт

Ши-і чїтешті ашїші дїн флѣер, кѣ лѣі тоате 'н
сїп љї плѣнт.

Алт чован љп флѣер траѣе, стѣ проптіт де-ѣн
фаг вѣтрѣн

Ши вѣтѣнд љп жос спре царѣ, пѣшче арде 'н ал
лѣі сѣн

Се кѣфѣндъ 'н а лѣі доіне, зїтъ тоате ши — де
стѣнѣ

Оаре че-і лѣі? — а сѣрманъ! — —

„Коло 'н сат љнѣгъ-о фѣнтѣнѣ

Доъ фете спалъ љнѣ;

Ъна спалъ тот кѣнтѣнд

Алта спалъ сѣспїнѣнд

Ши спре ончіні тот вѣтѣнд

Іатъ, кѣ акъ-і спре сарѣ, соареле-і* спре а-
сѣнѣнт

Кѣпрїореле фрїкоасе пїн поенї амъ-аз ешїт.

Се гѣтеск љп грав чованїі, оїле ла-ѣн лок
леадѣнѣ

Кѣчї коло, ла деал ла стрѣнгъ, вачѣл „кіамѣтѣл“
рѣсѣнѣ.

Прове

DIN DICTIONARUL ȚERMANO-ROMÂNŢ

алъ DDлорѣ Г. Барїд ши Г. Мѣнтѣанѣ.

(Ърманѣ.)

Doş, m. капъ; крештетъ; кѣпѣдїнѣ; мїнте;
дестѣ; гѣтѣлїѣ, тѣгѣлїѣ; вѣрѣѣ; волдѣ (ла акъ);
тѣртеа, флорѣа ла зїз кѣіѣ; кѣпакъ; кѣпѣ (васѣ);
— eines Hutes, форма знеї пѣлѣрїі; фѣндѣлѣ пѣ-
лѣрїеі; offener—, мїнте дештѣнтъ, капъ дескїсѣ;
Schlag auf den —, гїолдѣ љп капъ, ловїтѣрѣ љп
капъ; капъ секъ, омъ тѣмнїтѣ, хѣвѣвѣ; über Hals
und —, љп фѣга таре; in bloßem —, кѣ капѣлѣ
голѣ, кѣ капѣлѣ десконерїтѣ; mit dem — in die Höhe,
кѣ капѣлѣ не сѣсѣ; mit gebeugtem —, кѣ капѣлѣ
плекатѣ; er hat etwas im —, с'а љнѣнтатѣ, і с'а
сѣітѣ вїнѣ љп канѣ; er weiß nicht, wo im der — steht,
і се љнторѣче капѣлѣ де тревї, е амѣнтѣ де грїже;
ich sehe meinen — zum Pfand, љтї даѣ капѣлѣ; es
will mir nicht aus dem — e gehen, ачестѣ лѣкрѣ нѣ'мї
пѣте ешї дїн мїнте; einander beim — e nehmen, а се
љнѣкїера, а се лѣа де пѣрѣ; einen hartem — haben,
а авѣ капъ де ферѣ; den — zurecht setzen, а'ї скѣте
гѣргѣзнїі дїн капъ, а'ї пѣне мїнтеа ла локъ; sich
etwas in den — setzen, а фї капрїдїосѣ не чева, а
пѣне капѣлѣ љп пентѣ пентрѣ чева; den — kosten,
а коста віѣдѣа; seinen — aufsetzen, а фї капрїдїосѣ;
nach seinem — handeln, а лѣкра де капѣлѣ сѣѣ; den
— hängen lassen, а љтѣла дескѣрѣціатѣ; sich den —
einrennen, а да кѣ капѣлѣ де пѣрете, а да кѣ ка-
пѣлѣ де прагѣл де сѣсѣ шї де жосѣ; vor den —
stoßen, а вѣтѣтѣ, а љпорѣнта, а десѣста; einen
den — verdrehen, а скѣте не чїнева дїн мїндї; einen
den — wagt machen, а скѣте не чїнева дїн сѣрїте,
а нѣ лѣса љп паче не чїнева, а'лѣ конѣрѣва, а'лѣ
тѣрѣвѣра; den — aus der Schlinge ziehen, а скѣпа де
врео непастѣ, а да досѣлѣ ла врео їнтрїѣ; die
Hände über den — zusammenschlagen, а фї фѣрте љп-
трїсатѣ; —aber, в. Hauptader, —arbeit, f., лѣкрареа
мїндїі, стѣдїѣ, љвѣдѣтѣрѣ; —band, n., —binde,
f., лѣгѣтѣрѣ ла капъ, вїндѣ (їтал. benda); тѣлнѣнѣ
(кѣмѣ се лѣгѣ фемѣле рѣсѣрїтене), љтѣрѣвѣдѣлѣ;
—bedeckung, f., љнѣлїтѣре, копѣрементѣ де капъ
(пѣлѣрїѣ, кѣчѣлѣ, копѣтѣ); —brechen, n., вѣтаїе де
мїнте, спарѣере де капъ, сѣорѣдѣреа мїндеі; —brett,
n., кѣпѣтѣжїѣ; —förmig, љп форма капѣлѣі, кап-
формѣ; —geld, n., кѣпїтадїѣ дажде не капъ; —
gründ, m., кѣлѣѣ, кѣлѣїте; лѣпрѣ; —hänger, m.,
капѣ плекатѣ; фѣдѣрѣ, їнокрїтѣ, сѣпїтоїѣ; —

hängerei; f, фъдъръ; —kiffen, n., перинъ де капъ; —kiffenziehe, f., фацъ де перинъ; —kohl, m., къркис къ кьнъципъ, кьнъципъ де варъ, къркис дестосъ; —maschine, f., гилотинъ, махинъ де тьиетъ; —niden, n., семъ дин капъ, дикинъчъне, плекъчъне; —nider, m., кьлгинъторъ дин капъ, комплиментосъ; —nuß, f., лидинъ; волдътъръ дин капъ; —ruß, m., копъчътъръ, коифъръ, орпъмънтъ де капъ; —riemen, m., кьпъделъ де къреа; —ring, m., черкъ кьпътъ-пигъ; —salat, m., сълатъ къ кьпъципъ, лъпткъ динъ вьлгъ, таролъ; —schen, a. спъриосъ; —schmerz, m., дъреде де капъ; —steuer, v. Корсгелдъ; —stimme, f., гласъ дин гьтъ; —schmuck, v. Корспуъ; —schütteln, n., дьтътъръ, скьтърътъръ дин капъ; —stück, n., вькатъ дин капъ; капъ (de немге, де пьтъръ, де монетъ); —tuch, n., батистъ, тьхратъ де капъ, динъвьлгоре; —verband, m., динфъштъръ, легьтъръ де капъ; —wasserucht, f., идроникъ де капъ, апъ 'n капъ, идрокефалъ; —weß, v. —schmerz; —weide, f., салче, рькитъ; —wunde, f., —zeug, n., скьфъ, кьфъ.

Leben, n., вьдъ; fig. viz (карне вь); траис, пьтримънтъ; виомие; дърае; in meinem —, кьтъ тьриескъ; das — haben, a фь дин вьдъ; das — bekommen, a се намте; das — verlieren, a мьри; sich um's — bringen, a се einъchide; Jemandem das — absprechen, a осъадъ ла мьрте (de medici); mit dem — davon kommen, a скьпа къ вьдъа; mit dem — etwas lüßen, a пьлти къ капъла; er hat kaum das liebe Leben, авиа аре къ че тьри; der Schmied hat dem Pferde in's — geschnitten, фаьрълъ а вьтътъ пьпъ дин карне кьзла поткьвеи; sich auf Tod und schlagen, a се вате не мьрте; ein angenehmes — führen, a тьри вине; ein sorgenloses Leben führen, a тьри фьръ гръди; nach dem — malen, a лъа кинъла кьзла дъпъ патъръ; nach dem — zeichnen, a десемна дъпъ патъръ.

Leben, v., вьдъескъ, вьдъ, тьриескъ, есикътъ; дъреъ; ме портъ; lebe wohl! фьи съпътосъ, ретъи къ Dzes! so wahr Gott lebt, viz este Domnъ! er hat zu —, аре къ че тьри; man muß — und — lassen, a тьри ши а лъса ши 'n алдъи съ тьриаскъ; wie ge- lebt so gestorben, кьм а тьритъ, аша а мьритъ; er weiß zu —, ел штие кьм съ се порте къ оменъи; in den Tag hinein —, тьриеште фьръ а се гьнди

pentrъ zioa de тьне; feinem Verufe —, e dedare къ тотъла ла динпипреа овьлгьдъивилор сале.

Lebensalter, n., вьрстъ; —art, f., модълъ, фьлълъ вьдъеи, ал траисъли; маньеръ; пьртаре, kondsitъ; —balsam, m., валсамъла вьдъеи; —baum, m., помъла вьдъеи, —bedürfnisse, pl., тьревиндъеле вьдъеи; —beschreiber, m., биографъ; —blüthe, f., фьлореа вьдъеи (тинеределе); —ende, n., фьнеа вьдъеи; —faden, m., фьрълъ вьдъеи; den — gewaltsam zerreißen, a се зчиде; —fülle, f., пьинитатеа вьдъеи; —gefahr, f., перикълъла вьдъеи; —gefährlich, a., къ перикълъла вьдъеи; —gefährte, m., консорте, соуъ не вьдъъ; —geist, m., спьритъ, принчипъ де вьдъъ; —geschichte, f., биографъ; —göttinnen, pl., (mitol.) Парче; —größe, f., тьри-меа фьрескъ (а тьрепъли); —hauch, m., сьфлареа вьдъеи; —jahr, n., анъл вьрстеи; —flugheit, f., диндъелепъизнеа вьдъеи (дин пьртареа къ оменъи).

Lebenskraft, f., пьтере де вьдъъ; —kräftig, a., пьинъ де вьдъъ.

Lebenslänge, f., лъпъимеа де зиле, дъраеа вьдъеи; —lauf, m., кьрсълъ вьдъеи; —lehre, f., зоопонимъ; —licht, n., лъмина вьдъеи; einem das — ausblasen, a стьанче лъмина вьдъеи; —luft, f., аеръ окъсикъенъ; —lust, f., пьлчере де а тьри, извиреа де вьдъъ; —mittel, n., мижлочеа де траис, вьнтъали; —müde, v. Lebensfatt; —ordnung, f., диетъ, перълъ де вьдъъ; prinсip, n., принчипъ де вьдъъ; —prozess, n., фьнъципъимеа вьдъаре; —regel, f., максимъ де пьртаре; —satt, m., ськъл вьдъаръ; —satt, a., сьтълъ де вьдъъ; —strafe, f., педэпъкъ капиталъ; bei —strafe, сьъ педэпъкъ де мьрте; —vergünstigungen, pl., пьлчериа вьдъеи; —unterhalt, m., тьнъцинемънтъ, динереа вьдъи; пьтриментъ; —versicherung, f., ассекрандъ не вьдъъ; —wandel, m., пьртаре, kondsitъ; —wärme, f., кьлдъръ патъралъ, вьдъаръ, —wasser, n., вьпарес, ракис; —weg, m.; валеа вьдъеи; —weise, f., маньеръ; —weisheit, f., фьлософия вьдъеи; —zeit, f., тьмнълъ, дърата вьдъеи; auf —zeit, не вьдъъ; —ziel, n., динта, фьнеа вьдъеи.

(Ва зрма.)

Дин Бькзрешти а ешитъ ла лъминъ зпъ катехисмъ моралъ пентръ Dame, de D. Пенескъ.